

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra teologických věd

Bakalářská práce

**VOLNOČASOVÉ AKTIVITY VE VODŇANECH
V LETECH 1920 - 1945
SPOJENÉ S CÍRKVÍ ČESKOSLOVENSKOU**

Vedoucí práce: Prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Autor práce: Adéla Brožová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: Druhý

2015

Bakalářská práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

25. března 2015

.....

Děkuji vedoucímu mé práce Prof. ThLic. PaedDr. Martinu Weisovi, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení mé práce. Děkuji také PhDr. Pavle Stuchlé za inspiraci a laskavou pomoc při bádání v archivu Městského muzea a galerie ve Vodňanech, Ph. D. a Mgr. Jitce Velkové za rady a nasměrování.

Obsah

Úvod.....	5
1 Politické poměry v Čechách ve stručném historickém přehledu od přelomu 19. a 20. století do roku 1945	6
2 Volný čas.....	9
2.1 Vymezení pojmu volný čas	9
2.2 Volný čas na konci 19. století a ve 20. století.....	10
3 Město Vodňany v kulturním, historickém a religiózním kontextu	11
3.1 Kulturní život ve Vodňanech v době před 1. světovou válkou a po ní ...	11
3.2 Religiozita ve vývoji městské společnosti	13
4 Přehled vodňanských volnočasových aktivit od jejich počátku do roku 1920.....	15
4.1 Spolky a volnočasové aktivity ve Vodňanech na prahu 1. světové války.....	15
4.2 Volnočasové aktivity z dob první republiky ve Vodňanech	18
4.3 O ostatních sportech a hrách	19
5 Sbor Církve československé ve Vodňanech a jeho podíl na volnočasových aktivitách města	21
5.1 Vznik Církve československé a reakce na něj	21
5.2 Památník Husova Sboru ve Vodňanech.....	24
5.3 Svědectví o působení CČS z městské kroniky	25
5.4 Volnočasové aktivity spojené s československou církví ve Vodňanech v letech 1920 – 1945	28
Závěr.....	35
Seznam použitých zdrojů	37

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem zvolila zkoumání volnočasových aktivit spojených s Církví československou ve Vodňanech v letech 1920 až 1945. Téma je vymezeno poměrně úzce, snad proto se jím dosud žádný badatel nezabýval. Tato problematika úzce souvisí s mým studijním oborem a toto téma bylo pro něj přímo nabízeno ke zpracování. Není jisté, zda budu mít pro svou práci dostatek zdrojů a zda se dochovaly příslušné prameny.

Cílem mé práce je zmapovat volnočasové aktivity ve Vodňanech spojené s Církví československou, a to v již zmíněném období 1920 - 1945.

Získané informace budu zpracovávat především pomocí přímé metody, tedy citováním z dochovaných pramenů, a dále pomocí komparativní metody. Podstatnou částí zpracování této práce bude shromažďování všech dostupných pramenů a literatury ke zmíněnému tématu.

Hodlám pracovat s materiály ze Státního okresního archivu Strakonice, z Městského muzea a galerie ve Vodňanech a s kronikou Církve československé.

Práce bude rozčleněna do pěti kapitol. Abych mohla pochopit situaci Církve československé ve vymezeném časovém období, budu se nejprve zabývat historickým kontextem vzniku této církve. Tyto poznatky budou shrnuty v první kapitole. Druhá část mé práce bude věnována vymezení pojmu volný čas a také seznámení s vývojem volného času na konci 19. století a 20 století. V prvních dvou kapitolách budu čerpat především z poznatků z odborné literatury, která je uvedena v seznamu použitých zdrojů. Třetí kapitola bude podrobně pojednávat o městě Vodňanech – o jeho historii, kultuře i otázce religiozity. Závěrečné dvě kapitoly pak budou představovat samotné těžiště práce: bude v nich podán přehled vodňanských volnočasových aktivit v letech 1920 - 1945, a to se zvláštním zaměřením na aktivity spjaté s činností Církve československé.

1 Politické poměry v Čechách ve stručném historickém přehledu od přelomu 19. a 20. století do roku 1945

Na přelomu 19. a 20. století byly Čechy pevnou součástí Rakousko-Uherska pod vládou rodu Habsburků. Jednalo se o územně rozlehlou mnohonárodnostní monarchii, která sahala až k Jaderskému moři. Čechy byly hospodářsky nejrozvinutější částí země. Také kulturní život byl u nás ve srovnání s ostatními částmi soustátí velmi pestrý, vzkvétala zde architektura, sochařství, malířství i hudba. Od 60. let 19. století se rozvíjela činnost řady spolků, díky nimž mohli naši předci mimo jiné efektivně trávit volný čas.

Hlavním cílem českých politiků přelomu 19. a 20. století bylo dosáhnout zrovnoprávnění Čechů s Němci a češtiny s němčinou. Oba dva jazyky sice byly zrovnoprávněny, ale úplné česko-německé vyrovnání nenastalo.

Češi se také aktivně zapojovali do politiky. Nejdůležitějšími politickými stranami byly Národní strana (Staročesi) a Národní strana svobodomyšlná (Mladočeši). V průběhu druhé poloviny 19. století pak vznikly další politické strany.

Většina obyvatel Čech se hlásila ke katolické víře. 19. století ovšem přineslo řadu nových vědeckých poznatků a také velkou změnu společnosti, která se začala měnit ve společnost moderní. Mnoho lidí se začalo odklánět od zbožnosti, víra v Boha pro některé přestala být životní prioritou, další dokonce popírali samotnou existenci Boha, což by ještě před pár desítkami let bylo zcela nepřipustitelné. Jako důkaz jim posloužily nejnovější vědecké objevy, které podle nich vyvracely přežitá církevní dogmata. Některé skupiny začaly otevřeně vystupovat proti církvi, jejíž vliv na společnost začal pozvolna klesat. I v Čechách se začaly ozývat hlasy volající po odstranění vlivu katolické církve na školství i na další oblasti života.

Česká katolická církev musela na tyto zásadní jevy reagovat. „*Je pochopitelné, že proces adaptace u instituce, v níž důraz na tradice a neměnnost řádu reprezentoval jeden z pilířů vlastní existence, neprobíhal bez konfliktů, diskusí a iniciativ, jejichž účastníci a nositelé měli na mysli dobro věci a podle svého rozhledu, schopností a sil usilovali o jeho naplnění.*“¹

Zásadní zlom naší zemi i celému světu přinesla první světová válka. Hospodářsky zcela vyčerpala nejen české země a také ztráty na životech byly obrovské. Našemu národu přinesla zásadní politickou změnu, došlo totiž k zániku Habsburské monarchie a 28. 10. 1918 ke

¹ MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914. Kapitoly z dějin českého katolického tábora na přelomu 19. a 20. století.* Olomouc: Gloria Rosice, 2003, s. 539.

vzniku Československé republiky. V čele nově vzniklého státu stanul prezident Tomáš Garrigue Masaryk, byla ustanovena vláda a zrealizovány svobodné volby do parlamentu i do místní správy. Mezi nejsilnější politické strany patřila agrární strana, strana sociálně demokratická, komunistická strana nebo křesťansky orientovaná strana lidová.

Válka také zásadně zasáhla náboženské smýšlení lidí. Konzervativní římskokatolická církev byla v očích veřejnosti spojována s vládnoucí habsburskou dynastií. To se potvrdilo právě během první světové války, kdy byly slouženy bohoslužby za vítězství zbraní Habsburků, což v očích řady lidí zvýšilo nedůvěru vůči katolické církvi i vůči křesťanství vůbec.²

Když byla tato dynastie svržena a nastolena republika, upadla spolu s ní v nemilost i katolická církev. Proreformní katoličtí kněží byli přesvědčeni, že pokud chce římskokatolická církev v Československu obnovit své ztracené postavení, je nutná její reforma. Sepsali základní požadavky a předali je roku 1919 papeži Benediktu XV. ke schválení. Papež ovšem požadavky reformistů odmítl.³ Ti nejradikálnější z nich se pak rozhodli římskokatolickou církev opustit a 8. ledna 1920 vytvořili Československou církev, která se přihlásila k odkazu mistra Jana Husa.⁴ Nedlouho po jejím vzniku k ní přestoupilo asi 200 000 lidí.⁵

Mladá republika se neobešla bez řady problémů, jako byly například nesoulady mezi Čechy a početnou německou menšinou. Bez komplikací nebylo ani soužití Čechů se Slováky. I přes tyto komplikace se ovšem Československo dokázalo rychle zařadit mezi poměrně vyspělé evropské země. Po překonání následků války a zavedení řady reforem se dostavila léta prosperity československého hospodářství, která zastavila až celosvětová hospodářská krize.

V průběhu třicátých let došlo k vyhocení konfliktů s pohraničními Němci, kteří usilovali o připojení pohraničí k Německu, kde byl už u moci Adolf Hitler. Ten se rozhodl využít boj za práva německé menšiny jako záminku k obsazení československého pohraničí. Tento záměr byl oficiálně schválen zástupci Německa, Itálie, Francie a Velké Británie podepsáním Mnichovské dohody v září 1938.

²Srov. TONZAR, D. *Vznik a vývoj novodobé husitské teologie a Církev československá husitská*. Praha: Karolinum, 2002, s. 39,

³ Srov. MAREK, P. *Církevní krize na počátku první Československé republiky (1918 – 1924)*. Brno: L. Marek, 2005, s. 177.

⁴ Srov. TONZAR. *Vznik*, s. 46.

⁵ Srov. MAREK. *Církevní krize*, s 209.

Po obsazení československého pohraničí nastala krátká éra tzv. druhé republiky. V březnu 1939 byla nahrazena Protektorátem Čechy a Morava, který byl součástí německé říše. Slovensko se osamostatnilo. V době protektorátu bylo veškeré dění pod kontrolou říšských a protektorátních úřadů. Byly uzavřeny vysoké školy, řada mladých lidí musela odejít na nucené práce do říše, židovští obyvatelé byli transportováni do vyhlazovacích táborů. Nechvalně proslulým nástrojem okupační moci se stala tajná policie zvaná gestapo. Ne všichni obyvatelé bývalého Československa se s tímto stavem spokojili, řada lidí se zapojila do odboje, ale zejména po atentátu na zastupujícího říšského protektora R. Heydricha bylo mnoho z nich popraveno.

K uvolnění situace došlo po osvobození Československa v květnu 1945. Poválečná situace už není předmětem této práce.

2 Volný čas

K lidskému životu patří neodmyslitelně také volný čas, proto je vhodné věnovat pár stránek objasnění tohoto pojmu. Volný čas je doba, ve které si může jedinec na základě svého vlastního uvážení dělat to, co mu přináší radost, co ho baví a co má rád. Někdo využívá tuto dobu k relaxaci, k odpočinku, někdo zase aktivně, např. při sportovních činnostech nebo také k rozvoji vlastní osobnosti. Můžeme tedy s jistotou říct, že volný čas je důležitou oblastí života nejen dětí, ale rovněž dospělých.

2.1 Vymezení pojmu volný čas

Terminologie této oblasti se podobně jako sám volný čas rychle proměňovala a zpřesňovala, zvláště ve druhé polovině 20. století. Dynamický vývoj nastal od šedesátých let. Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy jej můžeme vymezit jako čas, který nám zůstane po splnění pracovních a nepracovních povinností. Přesnější je však definovat volný čas jako činnost, do které člověk vstupuje s očekáváním a účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení.⁶

Vlivy, které mohou ovlivňovat volnočasové aktivity, definuje Šerák ve své publikaci o zájmovém vzdělávání dospělých takto: „*Náplň volného času vychází primárně z faktoru dostatečného blahobytu, a proto se diferencovaněji rozvíjí převážně až v podmínkách bohaté společnosti. Na jeho podobu mají také vliv mnohé sociální, politické a ekonomické jevy, jako je např. hospodářská stagnace, krize v zemi či v regionu, nezaměstnanost, dále pak také demografické, kulturní a další specifické faktory, které mohou volný čas podporovat nebo omezovat.*“⁷

Pedagogický slovník vymezuje volný čas jako: „*Čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku).*“⁸

⁶ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004, s. 13.

⁷ ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, s. 37.

⁸ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003, s. 341.

2.2 Volný čas na konci 19. století a ve 20. století

V této době hrál důležitou roli ekonomický faktor. Práce zde byla vnímána jako základní životní náplň, někdy dokonce jako smysl života.

„Vznik moderního pojmu „volný čas“ bývá předáván v zásadě dvěma způsoby. Průkopník německé pedagogiky volného času Host W. Opaschowski vychází z analýzy vztahu protestantismu a kapitalismu. Wolfgang Nahrstedt upozorňuje na rozhodující vliv osvícenství a ideálu svobody na současné pojetí volného času. Rozdíl mezi těmito názory je daný tím, do jaké historické hloubky, tj. jak daleko do minulosti, chceme sledovat myšlenku volného času, jakožto času, s nímž může jedinec svobodně disponovat. Jelikož byl volný čas – jako čas svobody k rozvoji jedince i společnosti života – až do 19. století výsadou vyšších společenských tříd, stává se během 19. a 20. století postupně prostorem i symbolem svobody pro široké vrstvy obyvatelstva.“⁹

K tomu, abychom dokázali pochopit význam volného času v současnosti, je potřeba porozumět třem skutečnostem, které ovlivnily vývoj chápání volného času v tehdejší době. Zaprvé vznikem pravidelné pracovní doby a v návaznosti na ni dnů a hodin pracovního volna. Dále nárůstem pracovní doby v období industrializace, kvůli čemuž se stal nedostatek volného času závažným sociálním problémem. A poslední skutečností je osvícenská idea svobody jako základ moderního pojetí volného času.¹⁰

Po 2. světové válce a v 50. letech se volný čas orientoval převážně na zotavení, regeneraci a rekreaci po vykonané práci a před prací, která bude následovat. Sloužil tedy k obnovení psychických a fyzických sil. Léta 60. a 70. se vyznačovala přechodem ke konzumnímu způsobu života a tedy i konzumnímu způsobu trávení volného času. Prosperita společnosti vedla k tomu, že volný čas byl využíván k utrácení peněz, které si člověk vydělal tím, co dokázal. V 80. letech došlo k odstupu společnosti od blahobytného způsobu trávení volného času, který se nyní začal užívat uvědoměle a intenzivně. V 90. letech se v českých zemích objevilo namísto osvědčených kulturních činností organizovaných státem nepřehledné množství nových možností provázených rafinovanou reklamou a sugestivním vlivem masových sdělovacích prostředků.¹¹

⁹ KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase*. České Budějovice, 2011, s. 10.

¹⁰ Srov. Tamtéž, s. 10-11.

¹¹ Srov. SPOUSTA, V. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 13-14.

3 Město Vodňany v kulturním, historickém a religiózním kontextu

„Uprostřed rybníčné roviny mezi Českými Budějovicemi a Pískem rýsuje se na horizontu šumavského předhůří zdaleka viditelná silueta věže, prozrazující, kde se rozprostírá bývalé královské město Vodňany.“¹² Takovýto popis Vodňan nám nabízí autoři Berka a Pazdera, nicméně my se zaměříme jen na některé význačnější složky tohoto území. Již název města Vodňan nám prozrazuje, že se jedná o nadbytek vod ve vodňanském regionu.¹³ Je odvozen od jeho polohy uprostřed jihočeské rybníčné krajiny. A proto získalo dobrou pověst právě Vodňanské rybářství.

Z pozoruhodností města je nutné zmínit městské muzeum, které se stalo oblíbeným místem občanů Vodňan, přitahující i turisty. V budově muzea se nachází známá Alešova síň, plná vzácných původních rukopisů, vodňanské zlato, je zde i oddělení církevního umění a pamětihodné listiny. Významnou dominantou města Vodňan je chrám Narození Panny Marie. Tento chrám je umělecky vybaven vzácnými pracemi Mikuláše Aleše i akademického malíře Bosáčka. Věřící v nemalém počtu rádi navštěvovali svůj děkanský chrám. I spousta cizinců touží vstoupit do této svatyně, ve které se často modlival i básník Julius Zeyer a jihočeský pěvec Adolf Heyduk tento chrám poctil svými básněmi.¹⁴

3.1 Kulturní život ve Vodňanech v době před 1. světovou válkou a po ní

Vodňany žily velmi bohatým kulturním životem. Ale je tu nemalý rozdíl v době před a poválečné. Po 1. světové válce spontánně vytryskla touha po politické samostatnosti. Po 28. říjnu 1918 nastala změna, došlo k rozvrstvení obyvatelstva a to nejen v ohledu politickém ale i náboženském. Školy, Sokol, Zpěvácký spolek, Veřejná knihovna a divadlo byly doplněny institucemi novými, např. Okresním osvětovým sborem, Místní osvětovou komisí, novými divadelními odbory, rybářskou školou a dalšími tělovýchovnými organizacemi.¹⁵

¹² BERKA, R., PAZDERA, J. *Vodňany 650 let města 1336 – 1986*. Vodňany: Městský národní výbor, 1986, s. 9.

¹³ Srov. BERKA, R. *Vodňanská rybářská minulost a přítomnost*. Vodňany: Městský národní výbor, 1985, s. 11.

¹⁴ Srov. FENCL, F. *Vodňany svému jubileu 1336 – 1936*. Vodňany: Zlaté stezky, 1936, s. 13 - 14.

¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 15 – 16.

Velké oživení vodňanskému kulturnímu životu přineslo založení sboru Církve československé roku 1920. „Značně hluboko zasáhla do veřejného a kulturního života našeho města organizace československé církve. Záhy po založení utvořila se místní organizace, pracovala organizačně i kulturně, zasáhla široký okruh občanstva a její práce vyvrcholila v postavení vlastní budovy pro účely církevní i kulturní - Husova sboru. Moderně řešená budova na význačném místě u nádraží, v létě vzorně květinami ozdobená, upoutá každého návštěvníka města.“¹⁶ Mezi významné časopisy a publikace vydávané v této době ve Vodňanech patřily „Náš domov“, „Vodňanské noviny“, „Vlastivědný sborník“ a „Zlatou stezkou“. Spolků ve Vodňanech bylo velké množství, jsou vyjmenovány ve čtvrté kapitole. Spolek, který snad nejvíce změnil tvář života ve městě, byl Sportovní klub.¹⁷

Vodňanský Slavín

Za zmínku by stálo uvést jména významných literátů, kteří přispěli k rozkvětu tohoto města. Zdá se, že nejslavnějším vodňanským rodákem je František Herites (1851 – 1929), který byl lékárníkem i starostou města. S Otakarem Mokřým a s Juliem Zeyerem tvořil slavný literární trojlístek. Zprvu psal básně, ale záhy ho zaujaly spíše arabesky, humoresky a novely. Julius Zeyer se zase proslavil jako velký básník, prozaik a dramatik.

Dále musíme jmenovat spisovatele Josefa Holečka (1853 – 1929), který se sice nenarodil ve Vodňanech, ale rozhodně patří do vodňanského Slavína. Byl redaktorem slovanské části Národních listů. Jako stařec překvapil literární veřejnost svým básnickým románem „Sokolovič“. Slavným vodňanským rodákem byl Antonín Waldhauser. Vystudoval pražskou a vídeňskou malířskou akademii. Zejména M. Jan Hus byl oblíbeným předmětem jeho tvorby.¹⁸

Ještě jen pár slov k rybářství ve Vodňanech. Jak již bylo zmíněno, Vodňany a rybářství jsou dva pojmy, které nelze od sebe oddělit a staly se tak známými nejen v celé naší republice, nýbrž i v zahraničí. Teprve po válce, v roce 1920, mohla být ve městě otevřena státní rybářská škola. Od založení školy jsou Vodňany též sídlem Československé ústřední jednoty rybářské. Kdyby nebyly ryby, nebyly by Vodňany.¹⁹

¹⁶KODÁDEK, J. *Vodňany svému jubileu 1336 – 1936*. Vodňany: Zlaté stezky, 1936, s. 17.

¹⁷Srov. Tamtéž, s. 17.

¹⁸Srov. PÍSECKÝ, J. *Vodňany svému jubileu 1336 – 1936*. Vodňany: Zlaté stezky, 1936, s. 20 – 26.

¹⁹DVOŘÁK, B. *Vodňany svému jubileu 1336 – 1936*. Vodňany: Zlaté stezky, 1936, s. 26.

3.2 Religiozita ve vývoji městské společnosti

Religiozita byla charakteristickým rysem společnosti předchozích století. Stály za ní mnohé projevy, jež město posílily a zanechaly mu historické památky a připomenutí výrazných vodňanských osobností. Jak to již bývá v celých dějinách lidstva, i tady se střídala období lepší a horší, lidé, kteří stáli za sjednocováním různorodých náboženských a společenských tendencí s těmi, kteří působili zcela opačně.

K šíření křesťanství došlo v době, ke které nejsou pro Vodňansko k dispozici žádné dochované prameny. První zmínky vztahující se k náboženskému životu ve Vodňanech spadají do doby Karla IV.²⁰ *„Dominantní osou náboženského života převažujících vodňanských vyznavačů římskokatolické víry byl kostel. První zmínka o kostelu pochází z roku 1327, neříká ovšem nic o jeho charakteru.“*²¹ Jak intenzivní byl náboženský život této doby, ovšem nevíme.

*„Pravděpodobně jinak dosti stabilní náboženská situace se i ve Vodňanech začala měnit po roce 1410, a to jako důsledek krize v římskokatolické církvi (trojpapežství). Husovy myšlenky nacházely svou odezvu i na jihu Čech a zejména pak po jeho smrti došlo k velice výrazné náboženské diferenciaci společnosti. Mnoho Vodňanských, především původem ze sociálně nižších vrstev, se zúčastňovalo nejen husitských poutí, ale zřejmě i násilím doprovázených náboženských bouří v nedalekém Písku.“*²²

V nepokojné době husitských válek se města zmocnil Oldřich z Rožmberka. Tento významný příslušník nejmocnějšího českého šlechtického rodu se nejprve zdál být přívržencem husitů, ale poté se z ambiciózně mocenských důvodů rychle navrátil zpátky ke katolicismu. Netrvalo dlouho a Oldřich z Vodňan odtáhl, aby jej vystřídal Jan Žižka. Ten byl nadšeně očekáván husity pro sliby sociální rovnosti a slíbené rozdělení majetku mezi chudé. Ale nakonec přišlo pouhé vyrabování a vypálení několika desítek měšťanských domů a upálení dvou kněží. Těmito činy zklamal všechny husitské přívržence.²³

Dalším významným mezníkem v dějinách Vodňan byla bitva na Bílé hoře v roce 1620 a především následný vývoj, kdy došlo ke snaze navrátit nekatolickou část národa do lůna

²⁰ Srov. BERKA, J.; LOUŽENSKÝ, J.; PAZDERA, J. *Vodňanské zastavení na přelomu milénia*. Vodňany: tisk BT Blatná, 2000, s. 73.

²¹ Tamtéž, s. 75.

²² Tamtéž, s. 73.

²³ Srov. Tamtéž, s. 73.

římskokatolické církve. Této role se ujali jezuité, kteří přišli i do Vodňan. Obyvatelstvu nezbylo nic jiného než římskokatolickou víru přijmout, nebo se z města vystěhovat.²⁴

Nové dějiny naší země a s ní i Vodňan se začaly psát roku 1918, kdy došlo k zániku Habsburské monarchie ke vzniku Československé republiky. Několik měsíců před pádem habsburské monarchie byla ve vodňanském chrámě katechetou Floriánem Fenclem sloužena mše svatá „za šťastnou budoucnost českého národa“.²⁵

Co se týče náboženské situace na Vodňansku na počátku 20. století, dochoval se údaj z roku 1914. Většina obyvatel regionu se hlásila ke katolické církvi, konkrétně téměř šest tisíc věřících. Z ostatních církví snad za pozornost stáli evangelíci (oficiálně svobodná reformovaná církev), v samotném městě se k nim hlásily jen tři desítky obyvatel. Více bylo ve Vodňanech Židů, do jejich komunity spadalo podle tehdejších záznamů 139 příslušníků.²⁶

Náboženská situace v Československu se zásadně změnila po vzniku Církve československé roku 1920. Tato nová církev měla i ve Vodňanech velmi silné postavení. V roce 1922 získala téměř přes tisíc členů. Obě nejpočetnější vodňanské církve se utápěly ve vzájemných osobních a věcných sporech po celá dvacátá léta 20. století. V roce 1925 byl - v pořadí třetí v jižních Čechách - ve Vodňanech otevřen Husův sbor jako bohoslužebný prostor a církevní společenské centrum Vodňanska.²⁷

„Roku 1924 postavili si příslušníci Církve československé proti nádraží moderní budovu Husova sboru se svéráznou věží 20 m vysokou. Modlitebna je upravena a vyzdobena uvnitř jako kulturní dům. Duchovní správu vede p. Václav Jůzek.“²⁸

Významnou osobností spjatou s náboženským životem ve Vodňanech byl děkan Tomáš Beránek. *„Ve Vodňanech působil od roku 1935, po okupaci se stal i členem prvního městského národního výboru, kde prosazoval prospěšné poválečné kroky směrem ke všem občanům bez ohledu na náboženské vyznání.“²⁹*

²⁴ Srov. BERKA, J.; LOUŽENSKÝ, J.; PAZDERA, J. *Vodňanské zastavení* . s. 74.

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 78.

²⁶ Srov. Tamtéž, s. 77.

²⁷ Srov. Tamtéž, s. 78.

²⁸ FENCL, F. *Vodňany svému jubileu 1336 – 1936*. Vodňany: Zlaté stezky, 1936, s. 15.

²⁹ Tamtéž, s. 78.

4 Přehled vodňanských volnočasových aktivit od jejich počátku do roku 1920

4.1 Spolky a volnočasové aktivity ve Vodňanech na prahu 1. světové války

Vodňany patřily vždy mezi první města, kde se spolky zakládaly, a místní spolky patří na jihu Čech mezi nejstarší. Bylo to v šedesátých letech 19. století, kdy se ve všech pokrokových městech začal spolkový život vyvíjet a působit na českou společnost. Občané Vodňan za vývojem nezaostali a také založili svůj první spolek. Byl jím „Zpěvácký spolek ve Vodňanech“.

ZPĚVÁCKÝ SPOLEK

Tento spolek se podařilo založit jednomu velikému nadšenci, Aloisi Katzerovi, učiteli na hlavní škole. A již zanedlouho tu stál šedesátičlenný mužský sbor.

„Činnost spolku byla vždycky velmi dobrá, což dokazuje památní kniha, do níž zapisovány jsou jednatelské zprávy od založení spolku až do dnešního dne.“³⁰ Z této pestré činnosti uvedeme jen dva: „Dne 13. června 1862 zavítal slavný historik český František Palacký, jemuž spolek uspořádal lampionový průvod a zpíval dostaveníčko. Palacký pohnut, vřele děkoval za tuto poctu.

Dne 13. srpna 1905 uspořádána velká slavnost, odhalení desek básníků Juliu Zeyerovi, Otakaru Mokrému a Ant. Majerovi. Spolek zpíval u každé desky slavnostní sbor.“³¹

MĚŠŤANSKÁ BESEDA

Tato beseda se v první řadě starala o duševní vzdělání svých členů. Jejím úkolem bylo spolčování usedlých měšťanů a občanů, pořádání přednášek, čtenářských večírků a také založení spolkové knihovny. Měšťanská beseda byla založena hned po Zpěváckém spolku.

³⁰ HADÁČEK, K. *Almanach: Kr. město Vodňany a okolí*. Vodňany: Okrašlovací spolek, 1914, s. 107.

³¹ HADÁČEK, K. *Almanach*, s. 108.

TĚLOCVIČNÁ JEDNOTA „SOKOL“

Ihned po založení jednoty „Sokol“ se začalo cvičit. Sokolové se velmi často věnovali střelbě do terče. Zavedlo se také soustavné cvičení, které se značně rozšiřovalo a zvelebovalo. Zpěvácký spolek se velmi spřátelil se Sokolem. A tak různé zábavy, večírky a přednášky byly pořádány společně. Poté byl také založen ženský odbor Sokola, který hned od počátku velmi dobře působil.

VODŇANSKÁ JEDNOTA UČITELSKÁ KOMENSKÝ

Prvořadým úkolem této jednoty bylo opravovat školní objekty, aby mohly dobře sloužit potřebám učitelů a dětí. Pečovala tak o hmotné a mravní zájmy učitelského stavu. Především pořádala různé vědecké přednášky, cvičné kurzy, zřizovala knihovny a starala se o výstavy školních prací dětí. Podporovala i jiné aktivity a stala se jednou ze zakládajících členů Samostatného sirotčince a Dědictví Komenského.

PRŮMYSLOVÝ, VZÁJEMNĚ SE PODPORUJÍCÍ SPOLEK

Tento spolek byl zřízen na podporu a rozvíjení řemesel. Velmi se angažoval v přednáškách o důležitosti průmyslu a jeho mravní síle. Kladl velký důraz ve všech oblastech na hodnoty, které rozvíjejí vzájemnou spolupráci. Dával o sobě vědět svými výstavami, kde byla zastoupena téměř všechna řemesla. A zde byla příležitost si prohlédnout mnoho krásných výrobků. Nakonec se prezentoval i svým vlastním praporem a stal se tak jasně viditelným spolkem.

SPOLEK VOJENSKÝCH VYSLOUŽILCŮ

Spolek vojenských vysloužilců si vzal za úkol především pomáhat členům v nemoci a platit jejich pohřeb. Byla zde jasně vnímána důležitost rodiny a tak byli také podporováni pozůstalí členové spolku peněžitými dary. Především v době vánoční.

SBOR DOBROVOLNÝCH HASIČŮ

Sbor dobrovolných hasičů byl velice aktivní po celou dobu svého trvání. Sbor se zúčastňoval všech požárů jak ve městě, tak i v okolí a byl jedním z nejlepších sborů na jihu Čech.

MÍSTNÍ ODBOR NÁRODNÍ JEDNOTY POŠUMAVSKÉ

Úkolem tohoto odboru bylo sbírání příspěvků a jejich odesílání ústřednímu výboru. Později rozšířil tento spolek svoji činnost dokonce i na zakupování stromků, rybízu, angreštu, apod. Často se zde pořádaly slavnosti, spolkové přednášky, ale také přednášky pro veřejnost.

MUŽSKÝ ODBOR ÚSTŘEDNÍ MATICE ŠKOLSKÉ

Tento mužský odbor stál za každoroční Svatováclavskou sbírkou. Také za několika uspořádaných „Národních slavností“, přednášek a koncertů. Jejichž výnosy zasílali přímo ústřednímu výboru.

BRUSLAŘSKÝ A VESLAŘSKÝ KLUB ZÁBAVNÝ

Ani sport nemohl zůstat pozadu. Tento spolek provozoval své kluziště, které bylo i večer kvalitně osvětleno. V létě klub nabízel jízdu na loďkách po řece Blanici. Nesměly zde chybět každoroční výlety, návštěvy sousedních i vzdálených míst. Večer se zase pořádaly plesy, koncerty a společenské rozmanité zábavy.

OKRAŠLOVACÍ SPOLEK

Okrašlovací spolek si předsevzal vysazovat stromy, upravovat cestičky pro procházky, udržovat v pořádku sady a půvabná zákoutí. Dále zakládal nové parčíky, které ohraničoval drátěnými ploty. Dokonce spolek zavedl i chov labutí.

OCHOTNICKÝ SPOLEK „VLASTIMIL“

Ochotnický spolek sehrál za svého trvání celou řadu nádherných divadelních představení, které mělo dokonale propracovaný obsah. Za svůj výdělek si tak mohl pořídit nové vlastní dekorace, nábytek, obleky, atd.

DÁMSKÝ ODBOR ÚSTŘEDNÍ MATICE ŠKOLSKÉ

Dámský odbor ústřední matice školské vzniká pro získávání sbírek na potřebné věci. Každoročně se tento spolek účastnil svatováclavské sbírky, která byla pořádána mužským nebo ženským odborem.

SPOLEK PRO ZBUDOVÁNÍ PAMÁTNÍKU CHELČICKÉMU

Spolek byl založen hlavně na žádost vodňanských studentů. Hlavním úkolem tohoto spolku bylo postavit památník Chelčickému ve Vodňanech. Památník představuje Chelčického jako krásného spisovatele, v pozadí pár jeho slavných slov – „pravdu písma milovat, ji hájit, ji hlásat, až do posledního dechu.“

HOSPODÁŘSKÁ JEDNOTA

Hospodářská jednota měla za úkol především podporovat a šířit hospodářský pokrok ve Vodňanech.

LIDOVÁ KNIHOVNA A ČÍTÁRNA

Byla založena na popud místního odboru Národní Jednoty Pošumavské. Základním účelem spolku byla péče o vzdělání obyvatelstva ve Vodňanech. Dále měla za úkol udržovat knihovny a čítárny.

SPOLEK ČESKÉ KŘESŤANSKO-SOCIÁLNÍ MLÁDEŽE PRO VODŇANY A OKOLÍ SE SÍDLEM VE VODŇANECH

Hlavním cílem tohoto spolku bylo mravně vzdělávat mládež, doplňovat školní vzdělání a připravovat mladé lidi pro budoucí život. Dalším úkolem bylo udržování náboženského a vlasteneckého citu. Spolek často pořádal veřejné poučné přednášky, divadla, zábavy a vycházky.

JEDNOTA MĚŠŤANŮ KRÁLOVSKÉHO MĚSTA VODŇAN

Jednota měla za úkol každoročně zveřejňovat záznamy o pokroku hospodaření. Spolek nejvíce sloužil vdovám, kterým vyplácel měsíčné podpory a také vyplácel pohřebné. Zapůjčoval školní knihy a pomůcky dětem, podporoval mimořádně ty členy, kteří se nacházeli ve veliké nouzi.³²

Mimo tyto vyjmenované volnočasové spolky existovalo v této době ve Vodňanech ještě několik politických spolků, a to organizace československých sociálních demokratů, národních socialistů a křesťanských sociálů, těmi se však tato práce nezabývá.³³

4.2 Volnočasové aktivity z dob první republiky ve Vodňanech

Jednou z nejvýznamnějších složek sportovního dění se stal Sportovní klub, který se zaměřoval především na fotbalové hřiště a kluziště. Ale také je třeba povšimnout si některých dalších organizací, které se podílely na tělovýchovném a sportovním životě. Byl jím především OKRAŠLOVACÍ SPOLEK, který se převážně zaměřil na vodní sport. „*Pamatuje se na několik benátských nocí, kdy světla lampiónů četných ozdobených lodiček spolu s hvězdami se*

³² Srov. HADÁČEK, K. *Almanach*, s. 107 - 125.

³³ Srov. Tamtéž, s. 126.

odrážela v temné hladině Blanice. V našich dětských dušičkách zanechávala zářivou stopu meteoru, když již dávno vyhasl a přece dlouho svítil na sítnici vzpomínek jako nevšední zážitek.“³⁴ O vodní tradici pečoval oddíl vodních skautů, dále to byl kroužek vodáckých turistů.³⁵

Odbor KLUBU ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTŮ vznikl v roce 1923. Tento odbor velmi brzy vlastnil dorostový oddíl, lyžařský kroužek a pořádal několik vycházek, výletů a zájezdů. Dokonce se mu podařilo vydat vlastním nákladem „*Průvodce po Vodňanech a okolí*“. Teprve příchodem Václava Buška, můžeme také mluvit o pravém rozvoji stolního tenisu ve Vodňanech, který se již hrával v Sokole i ve Sportovním klubu.³⁶

Díky programu oslav jubilea 600 let města Vodňan se dozvídáme, že se zde také konal sjezd dělnických tělovýchovných jednot. Bohužel se více zpráv o této jednotě nedochovalo. Podobně tomu tak bylo i s tělocvičnou jednotou OREL. Především zde můžeme mluvit o vložce kulturní. Orelští ochotníci sehráli několik krásných představení.³⁷

4.3 O ostatních sportech a hrách

V předešlé kapitole jsme se zabývali hlavními sporty a tělesnou výchovou ve Vodňanech. Nyní bych se zmínila o ostatních sportech a hrách, které byly provozovány jen dočasně. Z toho důvodu se ale budeme muset vrátit o několik desítek let zpět.

V roce 1890 se dočítáme o zápasech a šermu. Dále to byly zimní sporty, kam patří především lyžařský kroužek a lední hokej. Házená byla provozována již v roce 1920 a to ženami. Tenisové hřiště bylo ve Vodňanech vybudováno v roce 1925. Tenis měl mnoho pěkných meziměstských utkání, ale také měl své období, kdy byl pouze módní společenskou zábavou. Zapomenout nelze ani na šachisty. Dáma a šachy byly nejvíce propagovány v nedělní učňovské besídce. Nejdříve to byla spíše zábava jedinců bez organizování hraní v kolektivu, až později v roce 1933 se šachy staly závodním sportem. Sporty, které nemohly být pěstovány soustavně, byly: lehká atletika, cyklistické závody, box a šermířství.³⁸

³⁴ BURDA, K. *100 let vodňanské tělesné výchovy a sportu*. Vodňany: T. J. Sokol Vodňany, 1969, s. 18.

³⁵ Srov. Tamtéž, s. 17 - 18.

³⁶ Srov. Tamtéž, s. 18 - 19.

³⁷ Srov. Tamtéž, s. 19 - 20.

³⁸ Srov. Tamtéž, s. 28 - 30.

„V posledním roce války, koncem léta roku 1918, se následně po tělocvičné akademii konalo i sokolské veřejné vystoupení spojené s Husovou oslavou. Byl to zjevný vlastenecký akt národního uvědomění, nicméně v dané době už do této akce četnictvo nezasáhlo.“³⁹

Díky zpravodajství ve Vodňanských novinách víme, že sokol po roce 1929 pořádal každoroční akademie, pořádané především k narozeninám T. G. Masaryka. Dále Husovy oslavy, i když často ve spolupráci s jinými organizacemi, vánoční besídky a pravidelné taneční čaje v neděli odpoledne v podzimních měsících.⁴⁰

Nebyla zde ještě zmínka o Junáku. Prvý oddíl Junáka vznikl z popudu profesora Dr. K. Průchy, významného skautského pracovníka. Osudný rok 1939 způsobil, že junáctví bylo zlikvidováno. Po likvidaci se skauti rozeběhli do jiných organizací. Vytvořilo se jedno ohnisko ve Sportovním klubu, jakýsi lehkootletický kroužek. Dalším ohniskem se stala sportovní činnost u stolního tenisu mládeže církve Československé.⁴¹

Můžeme tedy s jistotou tvrdit, že přínos tělesné výchovy a sportu jednak po stránce společenské i kulturní byl pro celé město nemalý a pro vnitřní život jednotlivých organizací velkým přínosem.

³⁹ BERKA, R. *140 let vodňanského Sokola*, Vodňany: tělocvičná jednota sokol 2009, s. 16.

⁴⁰ Srov. BURDA, K. *100 let*, s. 31.

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 34.

5 Sbor Církve československé ve Vodňanech a jeho podíl na volnočasových aktivitách města

5.1 Vznik Církve československé a reakce na něj

„Církev československá byla vyhlášena na plánovaném sjezdu Klubu reformních kněží 8. 1. 1920.“⁴² Mohlo by se zdát, že vyhlášení nové církve, u které bylo zdůrazňováno, že se jedná o církev „národní“, vyrůstalo především z krize katolicismu po vzniku Československé republiky. Toto tvrzení je částečně pravdivé, po roce 1918 byla totiž římskokatolická církev v očích veřejnosti spojována se svrženou habsburskou dynastií a spolu s ní také upadla v nemilost. „České země zachvátila vlna antikatholicismu, jež požadovala provedení odluky církve od státu a celkovou laicizaci veřejného života.“⁴³

Ovšem ve skutečnosti byl vznik nové církve dovršením reformních snah, které se v církvi objevovaly už od počátku 19. století, a pokud bychom chtěli jít dále proti proudu času, můžeme v nově vzniklé církvi vidět pokračovatele středověkého husitského hnutí.

Reformu římskokatolické církve požadovali už Josef Dobrovský (1753-1829) a Bernard Bolzano (1781-1848). Druhý jmenovaný myslitel uvažoval o zdobrovolnění celibátu, zdemokratizování církve a zavedení národního jazyka do liturgie, tedy o změnách, které se o řadu desetiletí později objevily v programu Katolické moderny a poté byly realizovány v nově vzniklé Církvi československé.⁴⁴

Další snahy o reformu římskokatolické církve na přelomu 19. a 20. století, které vedly ke vzniku Církve československé, byly podrobně popsány v předchozí kapitole. Nyní se budeme věnovat událostem následujícím bezprostředně po vzniku CČS.

Dne 15. 1. 1920 bylo ve většině denních listů zveřejněno tzv. Provolání, tedy hlavní zásady nově vzniklé církve, a to pod názvem „Národu československému.“

V Provolání se Církev československá přihlásila k odkazu Jana Husa, tedy především k hlásání Pravdy, a upozorňovala, že se považuje za církev národní: *„otázka česká je otázkou*

⁴² TONZAR. *Vznik*, s. 45.

⁴³ MAREK. *Církevní krize*, s. 176.

⁴⁴ Srov. TONZAR. *Vznik*, s. 31-33.

náboženskou, národ by tedy měl být po osvobození politickém osvobozen i duchovně, neboť nebude-li svobodné svědomí před Bohem, nebude ani národ a republika svobodná.“⁴⁵

Dále Provolání apeluje na všechny čtenáře, aby se odhlásili z římskokatolické církve a přihlásili se do Církve československé, a dává důraz na užívání jediného jazyka při bohoslužbách – češtiny.⁴⁶

Provolání přineslo nově vzniklé církvi své ovoce, nedlouho po jejím vzniku k ní přestoupilo asi 200 000 lidí.⁴⁷ Navzdory tomuto úspěchu se objevila i řada negativních reakcí na vznik nové církve. Nemůže nás překvapit, že papež Benedikt XV. ji zavrhl a všechny k ní přidáné kněze exkomunikoval. Kritici Církve československé se ovšem našli i na území naší republiky, například mezi novináři. Nejvíce jí vytýkali ideovou mělkost až povrchnost. Proti nově vzniklé církvi ostře vystoupili i renomovaní historici Josef Šusta a Josef Pekař.⁴⁸

Josef Pekař napadl Církev československou na stránkách Národní politiky: *„V neděli dne 11. ledna byl jeden každý jednotlivec národa československého, tedy byli jsme všichni vyzváni provoláním v novinách, abychom „odhlásili se“ z církve římské a „přihlásili se“ do církve československé. Touto přihláškou máme dokázati, že jest nám zájem o svobodu vlastního svědomí, o mravní povznesení národa a jeho výchovy a o zdemokratizování života náboženského zájmem opravdovým. Chci krátce vyložiti, proč vyzvání nemíním uposlechnouti. Především proto, že mi mé české národní svědomí velí vystříhati se všeho, co by těžce poškodilo budoucnost naší mladé republiky.*“⁴⁹

Josef Pekař se obával především oslabení československého státu v důsledku rozdělení společnosti na dva tábory, a to v nejméně vhodnou dobu, kdy je stát ještě mladý a zranitelný. Také poukázal na nezralost a mělkost pohnutek nové církve: *„jest nám tu činiti s podnětem značně mělkého původu, s podnětem nedosti zrale připraveným a promyšleným. Provolání vyzývá od věty k větě ke kritice z míry nepříznivé a celou svou povahou nevymyká se z úrovně průměrného projevu politické organisace, lákající nové členy nebo podílíky. To nejsou slova proroků nebo myslitelů, jež by strhla massy a zajistila vedení jejich.*“⁵⁰

⁴⁵ TONZAR. *Vznik*, s. 46.

⁴⁶ Srov. Tamtéž, s. 47.

⁴⁷ Srov. MAREK. *Církevní krize*, s 209.

⁴⁸ Srov. TONZAR. *Vznik*, s. 49-50.

⁴⁹ Pekař, J. O nové církvi československé. *Národní politika* z 13. ledna 1920, roč. 38, čís. 13, s. 1.

⁵⁰ Tamtéž, s. 1.

V závěru svého příspěvku Josef Pekař uznal, že katolická církev potřebuje reformu, ale znovu varoval před nevhodností reformy v tomto okamžiku. Také uvedl, že věří, že většina národa zůstane věrná katolicismu.⁵¹

Když po 1. světové válce vznikla Církev československá, jeden z jejích prvních sborů v jižních Čechách byl otevřen právě ve Vodňanech. Nejprve se příslušníci této církve scházeli na pobožnosti v tělocvičně dívčí školy v Alešově ulici. Toto místo se záhy ukázalo jako příliš nedůstojné pro bohoslužby a dalším problémem mohlo být i to, že tělocvična stála naproti děkanskému kostelu. Z těchto důvodů si o Velikonocích roku 1921 příslušníci CČS sami zabrali katolický kostel sv. Jana Křtitele. Ovšem katolíci si to nenechali líbit a již odpoledne musel být vydán zpět.⁵²

Nakonec se věřící CČS rozhodli postavit vlastní budovu své víry. Ministerská rada jim toto rozhodnutí schválila, ale ve svém oběžníku upozornila, že sbory Církve československé mají sledovat nejen cíle náboženské, ale i kulturní. „*Proto pamatováno na divadelní hry, přednášky, knihovnu, místnosti pro duchovní správu a radu starších.*“⁵³ A tak se začalo stavět na okraji města blízko městského hřbitova. Slavný den otevření sboru byl stanoven na Květnou neděli. Nemalý počet lidí byl před sborem uvítán předsedou náboženské obce CČS, učitelem Jaroslavem Vejvarou. Přítomen byl i Karel Farský a mnoho dalších hostů. Poté se ve sboru sloužila slavnostní bohoslužba, při níž měla proslov známá česká bojovnice za práva žen, poslankyně Františka Zemínová. Jak tvrdí zápis v městské kronice, „*její řeč byla spíše bouřlivá než slavnostní. Náboženské věci pomíchaný s politikou a osobními nájezdy.*“⁵⁴

Den před otevřením se prodávaly papírové vlaječky s kalichem, které si pak účastníci slavnosti přinášeli s sebou a celá slavnost měla tak trochu manifestační ráz. Radost z vykonané práce dokládá i úmysl vytvořit ve věži sboru loretánskou zvonkohru, která nakonec nebyla realizována. Po postavení sboru zůstal nemalý dluh, a tak sbor musel delší čas sloužit také jako divadelní sál a přednášková a koncertní síň.⁵⁵

Jedny z nejkrásnějších dobových komentářů na postavení a otevření Husova sboru si zde můžeme připomenout:

⁵¹ Srov. Pekař, J. O nové církvi československé. *Národní politika* z 13. ledna 1920, roč. 38, čís. 13, s. 1.

⁵² Srov. LOUŽENSKÝ, J. 70 let Husova sboru československé církve husitské ve Vodňanech. *Vodňanské noviny VI.*, 1995, č. 13.

⁵³ VEJVARA, J. *Náš Sbor*. In: Památník Husova sboru ve Vodňanech, 1925, s. 6.

⁵⁴ LOUŽENSKÝ, J. 70 let Husova sboru československé církve husitské ve Vodňanech. *Vodňanské noviny VI.*, 1995, č. 13, příloha.

⁵⁵ Srov. Tamtéž.

„Jaro... Vodňany oslavují 5. duben 1925. Květná neděle. Slavný den. Otevřen třetí jihočeský Husův Sbor církve československé. Šťěstí, klid a mír budiž mu do vínku.“⁵⁶

„Konečně dočkali jsme se toho, že dílo naše, na něž s radostným zájmem pohlížíme a k němuž pojí se tolik drahých tužeb a nadějí, jest dokonáno...“⁵⁷

5.2 Památník Husova Sboru ve Vodňanech

Jak jsme se právě dozvěděli, byl Husův sbor ve Vodňanech otevřen 5. 4. 1925 jako třetí sbor CČS v jižních Čechách. Tím se otevřela cesta jihočeskému Husovu sboru Církve československé. Byly zde i problémy a obavy z překonávání překážek, ale členům se dílo skutečně podařilo dokončit, a to s plným nasazením. Nastupuje první duchovní správce ve Vodňanech. Hlavním cílem pro ně byl rozvoj náboženské obce a díla CČS. Dále shledávají za velmi důležité vrátit se zpět ke sloužení Bohu, v duchu a pravdě ke Kristu a jeho evangeliu.⁵⁸

Počet členů Husova sboru velmi rychle rostl, takže školní místnosti, ve kterých se konaly bohoslužby, přestaly prostorově dostačovat. Zabrané kostely se musely ihned navrátit římským farnostem. Církev Československá za náhradu dostává příspěvek na vlastní sbory církevní. Diecézní rada si stanovila stavební podmínky, aby sbory vyhovovaly nejen ve směru náboženském, ale také i ve směru všeobecně kulturním.⁵⁹

Prvním patriarchou církve československé byl zvolen Karel Farský. Stal se tak tvůrcem všech náboženských obcí. Nebyly to lehké doby, když se ve Vodňanech v církvi československé začínalo. V té době byl veliký nedostatek duchovních a farnost vyžadovala častější konání bohoslužby. Nakonec se objevuje farář František Brož, který co bývalý římský kněz, ihned v prvopočátku přestoupil k církvi československé a ochotně Vodňanům sloužil československé mše. Dále tu byl bratr Rudolf Juřina a Josef Pícha.⁶⁰

Důstojným znakem náboženské obce Vodňan se stal husitský prapor: *„Dne 1. května 1923 na zvláštní slavnosti, uspořádané v sále radnice ve Vodňanech, byl předán br. Brožem z Hluboké, radě starších husitský prapor, jakým se nemůže chlubit každá obec. Na černé púdě rdí se krví kalich, znak Husitů i náš, věnčen s jedné strany nápisem „Kdož jste boží*

⁵⁶ VEJVARA, J. *Náš Sbor*. In: Památník Husova sboru ve Vodňanech, Vodňany: 1925, s. 3.

⁵⁷ Tamtéž, s. 5.

⁵⁸ Srov. Tamtéž, s. 5.

⁵⁹ Srov. Tamtéž, s. 6.

⁶⁰ Srov. Tamtéž, s. 12.

bojovníci a zákona jeho“. S druhé strany pak heslem velikého Jana „Milujte se a pravdy každému přejte“. K praporu jsou nahoře připeřeny tři stuhy v slovanských barvách, které nesou rovněž nápisy. Bílá „Rada starších“, modrá „Církev československá, Vodňany“ a rudá „Husův kraj“. Žerd' jest zakončena stříbrným a zlaceným hrotem, zdobeným lipovými listy.“⁶¹

Nyní zde zmíníme odbory, které vznikaly pod vedením Církve československé ve Vodňanech. Především to byl odbor divadelní, o jehož činnosti se podrobněji zmíníme níže. Mezi další odbory pak patřily odbor pořadatelský, který pečoval o úpravu oltáře, lavic a květin a odbor vánoční, který býval sestaven každoročně. Dále to byl odbor stavební a odbor pěvecký. V roce 1925 bylo schváleno dohromady 142 náboženských obcí v naší republice. V Praze byli zřízení a vládou potvrzeni první tři biskupové Církve československé. Byli to bratři: Karel Farský, Gustav Procházka a Ferdinand Stibor.⁶²

5.3 Svědectví o působení ČČS z městské kroniky

V době vzniku nové republiky v roce 1918 se otevřela možnost navázat na slavnou tradici odkazu učení Mistra Jana Husa a jeho následovníků. Tato historická událost tak otevřela cestu k založení nové církve. V samotné římskokatolické církvi se také ujal reformní proud, který chtěl přizpůsobit liturgii národním potřebám a modernizaci doby. Objevily se myšlenky zdobrovolnění celibátu a možnosti sloužení žen v duchovní správě. Vatikán ve všech těchto oblastech odmítal jakoukoli změnu. Všechny tyto aspekty tak přispěly k založení nové Církve československé, která zdůrazňovala své poslání „národní církve“. Do čela tohoto hnutí se postavil kněz Karel Farský, jenž byl v roce 1924 zvolen prvním patriarchou Církve československé. Je pochopitelné, že proti vytvoření nové církve vystoupila církev římskokatolická.⁶³

⁶¹ ŠLAPÁK, J. *Památník Husova sboru ve Vodňanech*. Vodňany: Ant. Dvořák 1925, s. 16.

⁶² Srov. Tamtéž, s. 17.

⁶³ Srov. LOUŽENSKÝ, J. *70 let Husova sboru československé církve husitské ve Vodňanech. „Na květnou neděli dne 5. dubna 1925 byl slavnostně otevřen duchovní stánek Československé církve husitské ve Vodňanech. V regionu jižních Čech to byl třetí Husův sbor, a to po Českých Budějovicích a Chotovinách. Při vzniku nové republiky v roce 1918 nastala potřeba založení nové církve, která by navázala na slavnou tradici odkazu učení Mistra Jana Husa a jeho následovníků. Zároveň stále více vystupoval do popředí v římsko-katolické církvi reformní proud, hlásající přizpůsobení liturgie národním potřebám a modernizaci doby. Zvláště aktuální byly otázky celibátu duchovních a účasti žen v duchovní správě.“* Vodňanské noviny 6, 1995, č. 13, příloha.

Složitá situace byla i ve Vodňanech, jak to dokládají dobové zápisy v městské kronice:

Církev československá začínala bez jakékoli podpory a potřebovala se angažovat ve svém okolí, aby dala o sobě vědět. Zakládání a prezentování nové církve určitě nebylo jednoduchou záležitostí, vyžadovalo to trpělivost a především schopnost nadchnout a oslovit lidi. V roce 1922 začínala CČS ve Vodňanech se 1472 členy. Rada starších měla 12 členů. Předsedou této nové církve byl Jaroslav Vejvara, jednatelem se stal Josef Pícha a za účetního byl jmenován Jan Růzha. Duchovním správcem Církve Československé se stal Rudolf Juřina. Bohoslužby se v začátcích vykonávaly v tělocvičně dívčích škol. Církev československá se snažila dosáhnout propůjčení kostela sv. Jana Křtitele, což se jí nepodařilo. Ministerstvo vnitra to v roce 1923 zakázalo. Ve stejném roce se svého úřadu vzdal duchovní správce Církve československé P. Rudolf Juřina. Jeho ustanoveným nástupcem se stal P. Josef Šlapák.⁶⁴

Církev se nevzdala a začala se zapojovat do mnoha kulturních a tělovýchovných spolků ve Vodňanech. Například spolek Sokol nebyl jen organizací tělovýchovnou, ale i kulturní a společenskou. Spjoval obyvatele města a byl velmi vlastenecky zaměřen. Při osobní návštěvě u paní farářky Trnkové ve Vodňanech jsem byla upozorněna na to, že téměř ve všech jmenovaných spolcích se často angažovali členové CČS, kteří by se dali označit jako jedni z hlavních organizátorů společenského života meziválečných Vodňan. Snažili se tak navázat na předválečnou tradici a rozvíjet kulturní život ve Vodňanech.

Církev československá se snažila použít spolky ve svém okolí k navázání vzájemné komunikace s lidmi. Církev potřebovala svoji budovu, aby měla vlastní prostor k vykonávání církevní činnosti. Využila historických událostí a ve svém nově založeném dramatickém odboru nacvičila v roce 1924 dětskou zpěvohru *“Blaničtí rytíři”*. Výtěžek pak šel na postavení Husova sboru. Další historická událost, upálení Mistra Jana Husa, umožnila zorganizovat církvi průvod na jeho památku. K této příležitosti bylo město Vodňany

⁶⁴ Srov. LOUŽENSKÝ, J. 70 let Husova sboru československé církve husitské ve Vodňanech *“V roce 1922 Církev Československá čítá 2456 členů obvodu, ve Vodňanech 1472 členů. Rada starších má 12 členů. Předsedou je Jaroslav Vejvara, jednatelem Josef Pícha, účetním Jan Růzha. Duchovním správcem je Rudolf Juřina. Bohoslužby vykonávají se v tělocvičně dívčích škol.*

29. 3. 1923 Ministerstvo vnitra v dohodě s ministerstvem školství zakázalo vykonávání usnesení Obecního zastupitelstva z 9. 4. 1921 o propůjčení kostela sv. Jana Křtitele církvi československé.

15. 8. 1923 vzdal se úřadu svého P. Rudolf Juřina, duchovní správce církve československé ve Vodňanech a odešel do Mnichova Hradiště. Nástupcem se stal P. Josef Šlapák.“ Vodňanské noviny 6, 1995, č. 13, příloha.

osvětleno a průvod se ubíral k Radčickým vrchům. Zde měl o Husovi svůj projev JUDr. Václav Kopista.⁶⁵

Z městské kroniky se dozvídáme, že v den štědrovečerní, 24. 12. 1924, konala CČS v obecním sále na radnici půlnoční mši a na Boží hod odpoledne vánoční nadílku. O tři dny později byla sehraána kroužkem ochotníků z Prachatic, opět ve prospěch Husova sboru, hra „Závody milionářů“ od Piskoře.⁶⁶

Svým dílem přispívala i sousední městečka. Nakonec se Církev československá 5. 4. 1925 dočkala svého triumfu a otevřela Husův sbor. Této oslavě předsedal Jaroslav Vejvara, starší obce Církev československé, a uvítal četné shromáždění před Husovým sborem. Této akce se zúčastnilo mnoho občanů Vodňan, čímž se naplnilo přání církve oslovit lidi ve svém okolí. Patriarcha K. Farský z Prahy přednesl svůj důstojný duchovní projev. Dále promlouvali i další hosté a nakonec následovaly slavnostní bohoslužby v Husově sboru. Tím se začala rozvíjet vzájemná spolupráce církve s mnoha kulturními a tělovýchovnými spolky ve Vodňanech naplnila se tak i prvotní snaha církve.⁶⁷

Pro větší přehled přikládám tabulku všech těch, kteří působili v náboženské obci Církev československé ve Vodňanech v letech od jejího vzniku až do druhé světové války. Prvním duchovním správcem se stal P. Rudolf Juřina, který se po dvou letech vzdal svého úřadu. Jeho nástupcem byl P. Josef Šlapák. Touha žen angažovat se i v duchovní oblasti se v Československé církvi naplnila, dodnes zde působí vedle farářů také farářky a jednou z prvních byla Vendulka Trnková, která se stala farářkou ve Vodňanech v roce 1977.⁶⁸

⁶⁵ LOUŽENSKÝ, J. 70 let Husova sboru československé církve husitské ve Vodňanech „15. 3. 1924 Dramatický odbor církve československé provedl dětskou zpěvohru „Blaničtí rytíři“ od MUDr. Máchy ve prospěch postavení Husova sboru. 5. 7. 1924 na paměť upálení Mistra Jana Husa město osvětleno, průvod ubíral se k Radčickým vrchům. Zde promluvil JUDr. Václav Kopista ml. o Husovi. Bylo deštivo, proto účast slabá.“ Vodňanské noviny 6, 1995, č. 13, příloha.

⁶⁶ 24. 12. 1924 v den štědrovečerní konala církev československá v obecním sále na radnici půlnoční mši a na Boží hod odpoledne vánoční nadílku. 27. 12. 1924 sehrál kroužek ochotníků z Prachatic ve prospěch Husova sboru hru „Závody milionářů“ od Piskoře.

⁶⁷ LOUŽENSKÝ, J. 70 let Husova sboru československé církve husitské ve Vodňanech. „5. 4. 1925 otevřen Husův sbor. Jaroslav Vejvara, starší obce církve československé uvítal četné shromáždění před Husovým sborem. Za stavební obor promluvil J. Růzha. S živou účastí vyslechnuta klidná, důstojná a zbožná řeč patriarchy K. Farského z Prahy. Po řečech několika hostí následovaly slavnostní bohoslužby v Husově sboru.“ Vodňanské noviny 6, 1995, č. 13, příloha.

⁶⁸ Srov. LOUŽENSKÝ, J. 70 let Husova sboru československé církve husitské ve Vodňanech. Vodňanské noviny 6, 1995, č. 13, příloha.

P. Rudolf Juřina	1. 10. 1921	15. 6. 1923
P. Josef Šlapák	15. 6. 1923	11. 3. 1934
P. Václav Jůzek	11. 3. 1934	31. 10. 1938
P. František Fousek	1. 11. 1938	30. 11. 1945

Václav Mostecký ve své knize popisuje, kolik církví působilo v této oblasti. Nejsilnější církví stále zůstala katolická církev, ke které se hlásily dvě třetiny občanů. Za ní se s menším procentem umístila Církev československá. Právě ta si ve městě Vodňany v roce 1924 postavila dvacet metrů vysokou budovu Husova sboru. Nejmenší procento se ve Vodňanech hlásilo k církvi evangelické a československé.⁶⁹

5.4 Volnočasové aktivity spojené s československou církví ve Vodňanech v letech 1920 – 1945

Volnočasové aktivity ve Vodňanech byly velmi propojené s československou církví, a to především v letech 1920 – 1945. Členové této církve se s nadšením angažovali ve všech spolcích, které fungovaly již za 1. světové války. Byla to doba, kdy tyto aktivity velmi spojovaly obyvatele města a přinášely své ovoce. Nejvíce byli propojeni ochotnickým spolkem „Vlastimil“ a pěveckým spolkem Zeyer. Zúčastňovali se často i některých sportovních aktivit, jako byl například stolní tenis. Byli natolik houževnatí, že sami založili dramatický odbor Církve československé. Pro vyjádření úcty k rodině a na její podporu pořádali besídky, jako například slavnost dětí a matek. O konkrétních akcích spojených s ČČS pojednává následující kapitola, která čerpá informace především z místního tisku.

Vodňanský časopis *Náš domov* také psal o aktivitách Církve československé. Například roku 1927 dramatický odbor církve nabídl občanům ke zhlédnutí výpravnou operetu *Veselý Matuško*. Účinkující předvedli dokonalý výkon, který byl umocněn nádhernými dobovými kroji a překrásnou hudbou. Děj hry obsahoval mnoho výchovných prvků. Obecenstvo bylo nadšeno, a tak se otevřela cesta k dalším hrám podobného druhu. Již o vánočních svátcích byla v Husově sboru předvedena dětská hra „*Ospaleček*“. Hráli ji žáci ČČS z obecné

⁶⁹ Srov. MOSTECKÝ, V. *Dějiny bývalého královského města Vodňan III*. Vodňany: nákladem vlastním, 1940, s. 194.

a městské školy a měla velký úspěch u obecnstva. V obou případech byl Husův sbor přeplněn diváky. Výnos byl věnován na vánoční nadílku dětem CČS.⁷⁰

Herecké úspěchy CČS dávaly motivaci k nastudování dalších představení. V roce 1930 se v Husově sboru předvádí další divadelní hra s názvem *Revoluční svatba*. Tato hra měla již velmi nákladnou kostýmovou výpravu, která se mohla využít pro další podobná představení. Tak se ve Vodňanech bohatě rozvinula kulturní spolupráce města s CČS.⁷¹

V květnu 1932 zavítal do Vodňan patriarcha CČS G. A. Procházka, aby vykonal v Husově sboru konfirmaci, již se zúčastnilo 182 biřmovanců. Dopolední slavnostní bohoslužby se v Husově sboru konaly vždy o půl deváté. Zazněla při nich promluva, zpěvy a básně. K této oslavě se opět konala slavnost matek a dětí, která se pořádala pravidelně každý rok a těšila se velkému zájmu ze strany obyvatel města. Na náměstí ve Vodňanech P. Patriarcha hovořil o lásce k matce za přispění veselé hudby, která později odpoledne procházela městem. V zahradě vodňanské sokolovny se pak všichni účastníci sešli ke společné zábavě. Těmito akcemi se budovala ve Vodňanech úcta k mateřství a dobrý vztah v rodinách mezi dětmi a rodiči.

Při jiných příležitostech se v sokolovně konal koncert nebo loutkové divadlo. Pro obyvatele Vodňan i okolí to byl vždy velmi pěkný zážitek.⁷²

⁷⁰ Anonym. „Dramatický odbor církve československé ve Vodňanech sehrál dne 17. a 19. prosince 1926 v Husově sboru výpravou operetu „*Veselý Matuško*.“ Provedení hry možno nazvati prvotřídním, o čemž svědčí velký zájem obecnstva při obou představeních. Husův sbor byl přeplněn a všichni odcházeli z představení s nejlepším dojmem. Hra vypravena byla v nádherných krojích. Vyznamenali se nejen všichni účinkující, ale i hudba předvedena a nastudována bezvadně. Děj hry sám jest velmi výchovný a působí mocně na cit obecnstva. Bylo by záhadno, aby her podobného druhu bylo ve Vodňanech předvedeno více. O svátcích vánočních sehrálo v Husově sboru žactvo CČS obecné a měšťanské školy: dětskou hru „*Ospaleček*“, která rovněž byla se zdarem provedena a přijata obecnstvem s plným uspokojením. Čistý výnos věnován na vánoční nadílku pro děti CČS dramatický odbor církve čsl. *Náš domov*, 1927, roč. 5, č. 2 – výstřížek z novin.

⁷¹ Anonym., „Církev československá ve Vodňanech má čilý odbor dramaticko-osvětový. Sehrál v Husově sboru 17. října tříaktovou veselohru „*Kaňka v rodině*“ za režie p. Karla Šetlíka a scenické výpravy p. J. Hucka. V Husově sboru sehrál dramatický odbor CČS v sobotu 29. listopadu 1930 divadelní představení *Revoluční svatba*. Souhra byla velice pěkná, jakož i nákladná kostýmová výprava. Jen více podobných her, se kterými by jak pořadatelstvo, tak i obecnstvo bylo naprosto spokojeno.“ *Náš domov*, 1930, roč. 9, č. 4.

⁷² Anonym. „Patriarcha církve čsl. G. A. Procházka zavítal do Vodňan v sobotu 14. května. Na Hod Boží vykonal v Husově sboru konfirmaci, již se zúčastnilo 182 biřmovanců. Odpoledne pořádala CČS slavnost matek a dětí. Slavnost tato, každoročně pořádaná, byla letos obzvláště hojně navštívena. Mohutný průvod vyšel od Husova sboru, na náměstí vyslechli účastníci projev p. patriarchy o lásce k matce a pak za zvuku veselé hudby odešli do zahrady Sokolovny, kde setrvali do večera v družné zábavě. P. patriarcha, jenž druhý den odjel do Prachatic, jistě si odvezl pěkné vzpomínky na naše město i náš bodrý lid.“⁷² *Náš domov*, 1932, roč. 10, č. 10.

Sociální odbor CČS ve Vodňanech také pořádal nedělní dětské besídky v Husově sboru. Program byl připraven pro děti, ale zaujal a pobavil i dospělé. Návštěvnost byla vždy veliká a na závěr byly děti vždy něčím obdarovány.⁷³

V dubnu 1936 sociální odbor CČS vystoupil s divadelním představením od Jaroslava Průchy „Kocourkovští mudrlanti“. Jednalo se o dětskou veselohru o čtyřech jednáních s hudbou a zpěvy. Divadelní představení bylo nacvičeno se školními dětmi z Vodňan.⁷⁴

Divadlu se v rukou CČS velmi dařilo, a tak odbor církve připravil další výpravnou divadelní hru „Z poroby k svobodě“ od V. Ždímalu. Tato hra se ve Vodňanech několikrát opakovala a dokonce se dostala i do sousedního Protivína.⁷⁵

CČS se dále zabývala charitativními akcemi, například zorganizovala sběr ošacení pro chudé děti. Tato akce také podpořila několik starých a nemocných členů CČS peněžitým darem k Vánocům. Kromě toho se snažila podpořit vystěhovalce. Její akce byly zaměřeny hlavně na poskytnutí stravování a ubytování. Noviny především ocenily, že se členové CČS s nevšední obětavostí a trpělivostí starali o to, aby se dostalo pomoci všem bez rozdílu náboženské příslušnosti.⁷⁶

Anonym. „Loutkové divadlo v Sokolovně sehrálo ve čtvrtek 16. listopadu veselohru o 3 jedn. „Když je komu nejhůře, Kašpárek mu pomůže“. 23. listopadu: „Kašpárek, švec a hloupý čert.“⁷² Vodňanské noviny, 1933, roč. 1, č. 4.

Anonym. „Náboženská obec CČS ve Vodňanech pořádá v neděli 10. června 1934 slavnost matek a dětí. Pořad: Dopoledne o půl 9 hod. slavnostní bohoslužby v Husově sboru, při nich promluva, básně a zpěv na počest maminek. Odpoledne o 1. hodině prochází hudba městem. Koncert před Husovým sborem. Ve 2 hod. slavnostní průvod do zahradní restaurace „U sokolovny“, kde bude koncert.“⁷² Vodňanské noviny, 1934, roč. 1, č. 10.

⁷³ Anonym. „Sociální odbor církve československé ve Vodňanech pořádal v neděli dne 12. prosince 1937 o půl 3. hodině odpolední v Husově sboru Dětskou besídku za režie ses. O. Rakušanové. Program, jehož čísla byla vesměs pěkná pobavil jak malé tak i velké, k nejlepší spokojenosti. Návštěva byla velká. Po programu byly děti péčí choti vrchního oficiála ČSD pí K. Vytlačilové a choti br. duchovního Jůzka podarovány.“ Vodňanské noviny, 1938, roč. 5, č. 1.

⁷⁴ Anonym. „Sociální odbor církve československé ve Vodňanech pořádá se školními dětmi ve dnech 12. a 13. dubna 1936 (Hod boží velikonoční a Pondělí velikonoční) v Husově sboru divadelní představení od Jaroslava Průchy „Kocourkovští mudrlanti“. Dětská veselohra ve 4 jednáních s hudbou a zpěvy. Začátek oba dny přesně o půl 3. hod odpoledne.“ Vodňanské noviny, 1936, roč. 3, č. 4.

⁷⁵ Anonym. „Sociální odbor církve čsl. připravuje za obětavé režie s. O. Rakušanové k 7. březnu 1938 krásnou a výpravnou div. hru s hudbou „Z poroby k svobodě“ od Vr. Ždímalu. Bližší datum bude oznámeno. Hra bude sehrána ve Vodňanech dvakrát a chystáme též zájezd do Protivína na neděli odpoledne, pevně datum bude rovněž oznámeno.“ Vodňanské noviny, 1938, roč. 5, č. 1.

⁷⁶ Anonym. „Sociální odbor náboženské obce církve čsl. provedl i letošního roku za podpory šlechtitým dárců ošacovací akci pro chudé děti a podpořil několik starých a nemocných členů církve peněžitým darem k vánocům.“ Vodňanské noviny, 1937, roč. 4, č. 10.

V novinách se také dočteme, že se do akcí CČS začala zapojovat Jednota mládeže CČS, která převzala vlajku se slibem věrnosti. Vše proběhlo v sále sokolovny. Při dopoledních bohoslužbách tato školní mládež přistoupila poprvé ke zpovědi a k Večeři Páně. I o této církevní akci noviny jasně informovaly.

Dále noviny popisují všechny akce, které se ve Vodňanech udály. Velmi často se zde můžeme dočíst o sehrání divadelních představení, což dokazuje, že Vodňany byly městem, kde se kulturní a společenský život bohatě rozvíjel. Například tělovýchovná jednota Sokol sehrála hru o čtyřech dějstvích s předehrou Jana Průchy *Krakonošova medicína*. Sbor dobrovolných hasičů sehrál v městském divadle veselohru o třech jednáních od F.Cimery *Žebrota má zlaté dno*.

Na podzim roku 1938 byla v Husově sboru pořádána akademie. Začalo se básnickou tvorbou, kdy žactvo předneslo báseň „*Hold vlajce*“. Malé děti tančily mazurku a představovaly hry nejmenších žákyň. Velký ohlas měly právě hry, při kterých žáci ukázali, jak si umějí hrát. Dále pokračovalo cvičení žákyň: „*Zajíček*“, „*Slunéčko sedmítečné*“, „*Cvičení se šátky*“, „*Malý mysliveček*“ (se žáky), „*Na trávníčku*“ a „*Obžínky*“.⁷⁷

Pozadu nezůstalo ani sokolské loutkové divadlo, které v tomto období hrálo pravidelně každý čtvrtek. Toto divadélko mělo svého šikovného scénáristu, br. Štípka. Tyto loutkové divadelní hry byly ze všech her nejvíce navštěvované jak dětmi, tak i dospělými. Nakonec loutkáři museli slíbit, že vytvoří i zvláštní večerní představení pro dospělé. Vodňany se měly na co těšit.⁷⁸

⁷⁷ Anonym. „*Tělesná jednota „Sokol“ sehraje 28. října v sále „U Šebestů“ 4 aktovou hru s předehrou od J. Průchy „Krakonošova medicína. Sbor dobrovolných hasičů sehrál 1. října 1938 v městském divadle veselohru o 3 jednáních od Frant. Cimery „Žebrota má zlaté dno“. Režirovala pí. Milada Papáčková. Souhra byla dobráa návštěva obrovská. Zpěvácký spolek „Krasoslav“ asi po dvouleté přestávce zahájil 4. října 1937 opět činnost. Nyní cvičí třikrát týdně ve školní budově. Spolek zároveň připravuje oslavení 75 let svého trvání. Vyvrcholením naší podzimní činnosti byla akademie pořádána dne 18. listopadu v Husově sboru. Průběh její upoutal svým pěkným provedením zájem plně obsazeného hlediště. Program obsahoval 15. čísel. Začínal básní „Hold vlajce“, při které vkusně rozestavené žactvo tvořilo barvitý obraz. Roztomile působily „hry nejmenších žákyň“ a „mazurka“. Pobavili nás žáci, kteří nám ukázali, „jak si umějí hrát“. Výborně byla provedena všechna cvičení žákyň. Byla to cvičení: „Zajíček“, „Slunéčko sedmítečné“, „Cvičení se šátky“, „Malý mysliveček“ (se žáky), „Na trávníčku“ a „Obžínky“.“ Vodňanské noviny, 1938, ročník V., Číslo 7.*

⁷⁸ Anonym. „*Sokolské loutkové divadlo vede si velmi zdárně. V listopadu bylo hráno pravidelně každý čtvrtek. Všechny hry byly překrásně vypraveny a malí diváci byli kouzelnou mocí přeneseni do říše snů a pohádek. Něco tak krásného není možno jinde vidět a musíme obdivovat kouzelné ruce br. Štípka, jak pohádkově umí scény vytvořit. Hry jsou velmi čteně navštíveny nejen dětmi, ale i dospělými. Však nám naši*

O divadlo byl stále velký zájem i těsně před vypuknutím druhé světové války. Divadelníci s nadšením pracovali na plné obrátky, což obyvatelé Vodňan ocenili velkou návštěvností. Začátkem roku 1939 uvedl Sbor dobrovolných hasičů ve Vodňanech divadelní hru „*Neštěstím ku blahu*“. O měsíc později nabídl svou novou výpravnou hru Loutkářský odbor Sokola ve prospěch Národní pomoci „*Zachráněná lípa*“.⁷⁹

Ochotnický spolek Vlastimil sehrál výpravnou pohádku „*Jak Kašpárek vysvobodil princeznu Drahušku*“. Sbor dobrovolných hasičů se zase v městském divadle představuje s novou hrou „*Pan Čáp na to káp*“.

Vodňany však nežily pouze divadlem, objevila se také snaha utužovat tělesnou kondici obyvatel. Tělovýchovná jednota Sokol nabídla úplně novou aktivitu, a to lyžování o vánočních svátcích. Všem zájemcům a začátečníkům byl nabídnut počáteční výcvik.

Nově byl Jednotou mládeže ČČS založen také ping-pongový odbor. Tím se i ČČS zasazuje o rozvíjení sportovního života obyvatel.⁸⁰

Po delší pauze se přihlásil Spolek divadelních ochotníků Zeyer. Pro zahájení svého působení zvolili představení hudební veselohru s textem Parmovým a hudbou V. Studeného „*Manžel na pensi*“. Veselohra měla jasný a průhledný děj s barvitou hudbou a s melodickými zpěvy.

Jednota mládeže československé dokonce dbala o rozšíření obzorů obyvatel Vodňan učením cizích jazyků. Pořádala jazykové hodiny, které se setkaly s ohlasem veřejnosti.⁸¹

loutkáři slibují, že pro nás pro dospělé, něco zvláštního zahrají někdy večer. Těšíme se!“ Vodňanské noviny, 1938, ročník V., Číslo 7.

⁷⁹ Anonym. „*Sbor dobrovolných hasičů ve Vodňanech sehraje dne 2. února 1939 divadelní hru „Neštěstím ku blahu“. Obraz ze života od Ad. Bognera-Ahasvera. Režii má p. F. Špatný.*“ „*Loutkářský odbor „Sokola“ sehraje ve čtvrtek den 9. března 1939 ve prospěch Národní pomoci výpravnou hru „Zachráněná lípa*“. Vodňanské noviny, 1939, ročník VI., číslo 2.

⁸⁰ Anonym. „*Sbor dobrovolných hasičů ve Vodňanech sehraje ve čtvrtek dne 5. ledna 1939 v městském divadle „Pan Čáp na to káp*“. „*Ochotnický spolek „Vlastimil“ sehraje dne 15. ledna 1939 o 2. hod. odpoledne výpravnou pohádku: Jak Kašpárek vysvobodil princeznu Drahušku. Režie František Zborník.*“ „*Lyžařský odbor těl. jednoty Sokol uspořádal prvou vycházku o vánočních svátcích. Společné vycházky, ke kterým jsou všichni, zvláště hosté srdečně vítáni, oznamovány jsou ve spolkové skřínce Sokola na budově Spořitelny.*

Zájemcům

a začátečníkům poskytne odbor veškeré informace i počáteční výcvik. Bližší u vedoucího br. Jindry.“ „*Jednota mládeže církve čsl. ve Vodňanech založila si ping-pongový odbor a žádá všechny zájemce, aby se hlásili br. Buškovi. Doufáme, že se nám podaří vzbudit ve Vodňanech zájem o tento laciný a přece hezký sport, který našemu národu přinesl již tolik uznání zahraniční veřejnosti. Jednota zahájí v nejbližší době pravidelné tréninky, a pozve k sehrání zápasů některé z okolních soupeřů.*“ Vodňanské noviny, 1939, ročník VI., číslo 1.

Na konci školního roku mládež ČČS uspořádala dětskou besídku, kde zazněly nejen recitace, ale také zpěvy a tanečky. Nejvíce se líbily národní písně, zpívané dívčím sborem, veselé scény chlapců a kapela p. Čapka byly překvapením. Tanečky s dětmi dopadly nad očekávání dobře.⁸²

Mládež jednoty ČČS stále početně rostla a nebylo divu, neboť tyto společné akce přitahovaly jako magnet. Bylo vidět, že mládež měla dobré vedení, které dokázalo připravit mladé lidi k těžším úkolům, které si sami předsevzali. Mladí lidé se zapojovali a spolupracovali se všemi odbory, jak kulturními, tak i sportovními. O vstup do Jednoty mládeže byl tak velký zájem, že bylo nutné rozdělit práci do několika pracovních oddělení. Vedoucími se stali duchovní ČČS. Večery mládeže byly však přístupné i starším členům církve, aby se mohli na vlastní oči přesvědčit o práci mladých. Opět je zde vidět velmi důležitá spolupráce mezi mladými a staršími členy ČČS. Kolem této mládeže se také nově vytvořilo sdružení přátel mládeže, což vše ukazuje na velké přijetí od okolní společnosti.⁸³

⁸¹ Anonym. „Spolek divadelních ochotníků „Zeyer“ ve Vodňanech přihlásil se po dlouholeté přestávce opět činnosti a jako zahajovací představení si zvolili hudební veselohru s textem Parmovým a hudbou V. Studeného „Manžel na pensi“. Veselohra průhledného děje, rozvlečeného do 3 jednání, je podmalována pestře barvitou hudbou Studeného, již dodává svěžesti a satirické údernosti nebo ji zjemňuje lyrickou prosu melodickými zpěvy.“ „Jednota mládeže československé církve ukončila 15. května své jazykové hodiny, které podle výroků přihlášených splnily své poslání, i když jim bylo bojovati s nedostatky začátečníků. Všeobecně bylo propojováno přání, aby v příštím roce byly opakovány.“ „Jednota mládeže koná své pravidelné schůze každý čtvrtek večer v půl osmé v Husově sboru. Každou neděli odpoledne pořádáme vycházky do okolí. Žádáme, aby se členstvo dostavovalo do schůzí, neboť program, který jsme si vytkli žádá součinnost všech členů.“ Vodňanské noviny, ročník VI., 1939, číslo 4.

⁸² Anonym. „Jednota mládeže ČČS uspořádala na konec školního roku dětskou besídku, při níž účinkovaly děti všech tříd vodňanských škol. Na programu byly recitace, výstupy, čísla hudební, zpěvy a tanečky. Protože besídka byla nacvičena za 10 dní, byli posluchači předvedením zcela spokojeni. Zejména národní písně, zpívané dívčím sborem, veselé scény chlapců (Potulní hudci, Husaři) a kapela p. Čapka byly překvapením. Tanečky, které dopadly proti očekávání dobře, nacvičovaly s L. a Zd. Čechové.“ Vodňanské noviny, ročník VI., 1939, číslo 7.

⁸³ Anonym. „Jednota mládeže ČČS se schází opět k pravidelným čtvrtečním večerům. Nová sezona zastihla mládež početně silnější a připravenou dostávat i těžkým úkolům, jež si předsevzala. I v novém období rozdělí mládež své úsilí stejně mezi všechny obory. Kulturní odbor vybudoval si svůj přesný plán, sportovci připravují své podniky a i odbor společenský nemíní zůstat pozadu. Velký počet přihlášek nutí rozdělit práci do několika pracovních oddělení. Vedoucími budou určeni bratři duchovní, ale využije se náležitě i iniciativy mládeže samé. Večery mládeže, ač této určeny, jsou však přístupny kdykoliv komukoliv ze starších, který má možnost přesvědčiti se, že mládí pracovat umí a že pracuje dobře. Začátky večerů mládeže byly stanoveny vzhledem k pokročilé době na půl osmou večer do klubovny mládeže v Husově sboru. Tamtéž se přijímají i noví členové. Nově se při mládeži tvoří sdružení přátel mládeže, o němž ochotně podají informace bratři duchovní.“ Vodňanské noviny, ročník VI., 1939, číslo 7.

Informace o pestrém životě ve Vodňanech, na kterém se spolupodíleli nezanedbatelnou mírou také členové CČS, najdeme nejen v místním tisku, ale i v pamětní obecní knize, která je dostupná na webových stránkách Státního oblastního archivu v Třeboni.

CČS se ovšem nezaměřovala jen na zábavu, ale snažila se rozvíjet obyvatele Vodňan po duchovní stránce, například duchovním koncertem, který byl uspořádán 4. 10. 1927 a na kterém zazněl jak sólový zpěv, tak housle, harfa nebo varhany.⁸⁴

Roku 1927 byla Dramatickým odborem CČS zinscenována nedávno vzniklá hra „*Loupežník*“ od Karla Čapka, což ukazuje, že se divadelníci snažili držet krok s dobou.⁸⁵

⁸⁴ Pamětní kniha obecní. Letopisy města Vodňan. „4. 10. 1927 pořádala církev československá „Duchovní koncert“. Zpěvy sólové, housle sólové, harfa, orchestr, varhany. Pořad vybraný, provedení velmi dobré. Řídil ředitel kůru Robert Volánek.“ Snímek 95, str. 185.

⁸⁵ Pamětní kniha obecní. Letopisy města Vodňan. „17. a 19. června 1927 sehrál Dramatický odbor církve československé od Dra K. Čapka: „*Loupežník*“. Snímek 87, str. 169.

Závěr

Cílem mé práce bylo zkoumání volnočasových aktivit ve Vodňanech, jež byly v letech 1920-1945 rozvíjeny mimo jiné Církví československou. Tento cíl se nepodařilo naplnit zcela vyčerpávajícím způsobem a to z důvodu, že nebylo možné nahlédnout do farní kroniky Církve československé.

V době, kdy jsem shromažďovala materiály nutné pro vypracování práce, nebylo možné využít materiály ze Státního okresního archivu Strakonice, který po několik let prochází pořádacími pracemi, a tak se badatelům nepředkládaly materiály z fondu Archiv města Vodňan. Byla jsem tedy odkázána pouze na materiály z Městského muzea a galerie ve Vodňanech.

Podstatnou částí zpracovávání této práce bylo shromažďování všech dostupných pramenů a literatury ke zmíněnému tématu. V této části jsem se potýkala s určitými obtížemi, neboť dostupných materiálů nebylo možné najít mnoho.

Fotografie jsem čerpala ze složky Husova sboru a především z vodňanských novin Zlatá stezka, Okrašlovatel, Náš Domov a Vodňansko. Další informace jsem zjistila také z vodňanské městské kroniky, která je dostupná na internetových stránkách Státního oblastního archivu v Třeboni.

Během svého bádání jsem rovněž využila možnosti navštívit farářku Církve československé ve Vodňanech Vendulu Trnkovovou. Ta mi mimo jiné potvrdila, že v 50. letech se všechny materiály včetně církevní kroniky musely odevzdat do rukou státu a nepodařilo se je již získat zpět.

Práci jsem strukturovala do několika kapitol. V první kapitole své práce jsem se nejprve zabývala historickým kontextem vzniku Církve československé. V druhé kapitole jsem se věnovala vymezení pojmu volný čas. Třetí kapitola podrobně pojednává o historii, kultuře i náboženské situaci ve Vodňanech. Přehled vodňanských volnočasových aktivit v letech 1920-1945 se zaměřením na aktivity spojené s činností CČS představuji v posledních dvou kapitolách.

Na základě svého bádání se domnívám, že Vodňany patřily k městům s poměrně rozvinutým kulturním životem, byla zde proto dobrá půda pro rozvoj celé řady volnočasových aktivit pro děti, mládež i dospělé. Zřejmě největší oblibě se zde těšila nejrůznější divadelní představení a také aktivity sportovní. Vodňansko je rovněž rodným krajem celé řady

výrazných českých osobností spjatých s kulturním životem, což je pochopitelně důležitý prvek pro rozvoj celé řady novodobých kulturních tradic.

Podíl Církve československé na podporování volnočasových aktivit vodňanských obyvatel byl výrazný a pro mě velmi překvapivý. Tato tematika mi tak nabídla nový úhel pohledu a zároveň doklad toho, jak byla tato konkrétní církev těsně spjatá s kulturním životem obce.

Ačkoli bylo hledání vhodných archivních materiálů obtížné, jednalo se o činnost pro mě obohacující, protože mi bylo umožněno nahlédnout do každodenního života vodňanských obyvatel v daném období.

Pokud by se mělo ve zkoumání tohoto tématu pokračovat, zajímavým námětem nejen pro historiky by byly například proměny volnočasových aktivit Vodňanska v průběhu celého 20. a počátku 21. století.

Seznam použitých zdrojů

Archivní fondy

Státní okresní archiv Strakonice, fond Archiv města Vodňany 1336-1945 (1952), číslo NAD 1243, *Pamětní kniha, Jak bylo ve Vodňanech za světové války a zvláště roku 1918.*

Státní okresní archiv Strakonice, fond Archiv města Vodňany 1336-1945 (1952), číslo NAD 1243, *Pamětní kniha obecní, Letopisy města Vodňan – od roku 1923.*

Státní okresní archiv Strakonice, fond Archiv města Vodňany 1336-1945 (1952), číslo NAD 1243, *Pamětní kniha města Vodňan II., Letopisy města Vodňan 1925-1930.*

Tištěné prameny

LOUŽENSKÝ, J. 70 let Husova sboru československé církve husitské ve Vodňanech, *Vodňanské noviny VI.*, 1995.

PEKAŘ, J. O nové církvi československé. *Národní politika* z 13. ledna 1920, roč. 38, čís. 13.

VEJVARA, J. *Náš Sbor*. In: Památník Husova sboru ve Vodňanech, 1925.

Monografie, Studie, sborníky

BERKA, J.; LOUŽENSKÝ, J.; PAZDERA, J. *Vodňanské zastavení na přelomu milénia*. Vodňany: tisk BT Blatná, 2000, ISBN nevedeno.

BERKA, R. *140 let vodňanského Sokola*, Vodňany: tělocvičná jednota sokol 2009, ISBN 978-80-260-0573-5.

BERKA, R. *Vodňanská rybářská minulost a přítomnost*. Vodňany: Městský národní výbor, 1985, ISBN nevedeno.

BERKA, R., PAZDERA, J. *Vodňany 650 let města 1336 – 1986*. Vodňany: Městský národní výbor, 1986, ISBN nevedeno.

BURDA, K. *100 let vodňanské tělesné výchovy a sportu*. Vodňany: T. J. Sokol Vodňany, 1969, ISBN nevedeno.

FENCL, F. *Vodňany svému jubileu 1336 – 1936*. Vodňany: Zlaté stezky, 1936, ISBN nevedeno.

HADÁČEK, K. *Almanach: Kr. město Vodňany a okolí*. Vodňany: Okrašlovací spolek, 1914, ISBN neuvedeno.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178927-5.

KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase*. České Budějovice, 2011, rukopis. ISBN neuvedeno.

MAREK, P. *Církevní krize na počátku první Československé republiky (1918 – 1924)*. Brno: L. Marek, 2005. ISBN 80-86263-57-6.

MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914. Kapitoly z dějin českého katolického tábora na přelomu 19. a 20. století*. Olomouc: Gloria Rosice, 2003. ISBN 80-86200-76-0.

MOSTECKÝ, V. *Dějiny bývalého královského města Vodňan III*. Vodňany: nákladem vlastním, 1940, ISBN neuvedeno.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

SPOUSTA, V. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, 1994, ISBN 80-210-1007-X.

ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, ISBN 978-80-7367-551-6.

TONZAR, D. *Vznik a vývoj novodobé husitské teologie a Církev československá husitská*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0499-X.

ABSTRAKT

BROŽOVÁ, A. *Volnočasové aktivity ve Vodňanech v letech 1920 – 1945 spojené s Církví československou*. České Budějovice 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D..

Klíčová slova: Vodňany, Československá církev, Husův sbor, Sokol, Zpěvácký spolek, historie, spolky, volnočasové aktivity, volný čas, městská kronika, archiv, ochotnické divadlo, sport

Práce se zabývá zkoumáním volnočasových aktivit se zřetelem k náboženskému životu ve Vodňanech v letech 1920 až 1945. V první kapitole popisuje historický kontext vzniku Církve československé. V druhé kapitole popisuje vymezení pojmu volného času. Ve třetí kapitole se práce zaměřuje na podrobné pojednávání o města Vodňany – o jeho historii, kultuře i otázce religiozity. Ve čtvrté kapitole se zabývá přehledem vodňanských aktivit od jejich počátku do roku 1920. Poslední kapitola práce se zabývá sborem Církve československé ve Vodňanech a jeho podílem na volnočasových aktivitách města.

ABSTRACT

Leisure activities focusing on Czechoslovakia church in Vodňany parish between 1920 – 1945.

Key words: Vodňany, Czechoslovakia Church, Hus choir, Sokol, Singing group, history, societies, free-time activities, free time, municipal chronicle, archive, amateur theatre, sport

This master thesis is focusing to free-time activities in Vodňany with taking into account religions life in this town between 1920 - 1945. In the first part it describe history of Czechoslovakia Church. The second part of work is based on terminology of free-time. Third chapter is focused to Vodňany town - to its history, culture and religion issues. In fourth chapter are describe free-time activities from their beginnings in 1920. Last chapter is focused to Czechoslovakia Church in Vodňany and its share on free-time activities in the town.